

Тема: Капітал та основні виробничі фонди

1. Поняття та види капіталу. Кругообіг капіталу.
2. Основні виробничі фонди (ОВФ): поняття та класифікація.
3. Оцінка ОВФ
4. Фізичний та моральний знос ОВФ
5. Амортизація ОВФ
6. Рух та відтворення ОВФ
7. Ефективність використання ОВФ

Література:

- П(С)БО №7 “Основні засоби”
- Податковий кодекс України
- Економіка підприємства: Підручник/ За заг. ред. С. Ф. Покропивного. - Вид. 2-ге, перероб. та доп.. - К.: КНЕУ, 2001. - 528 с.
- Економіка підприємства: Навчальний посібник/ За ред. А.В. Шегди. - К.: Знання-Прес, 2002. - 335 с.
- Економіка підприємства: Підручник/ За ред. А.В. Шегди. - К.: Знання, 2006. - 614 с.

1. Види капіталу. Кругообіг капіталу

Капітал підприємства розглядають з декількох позицій.

2.

основний

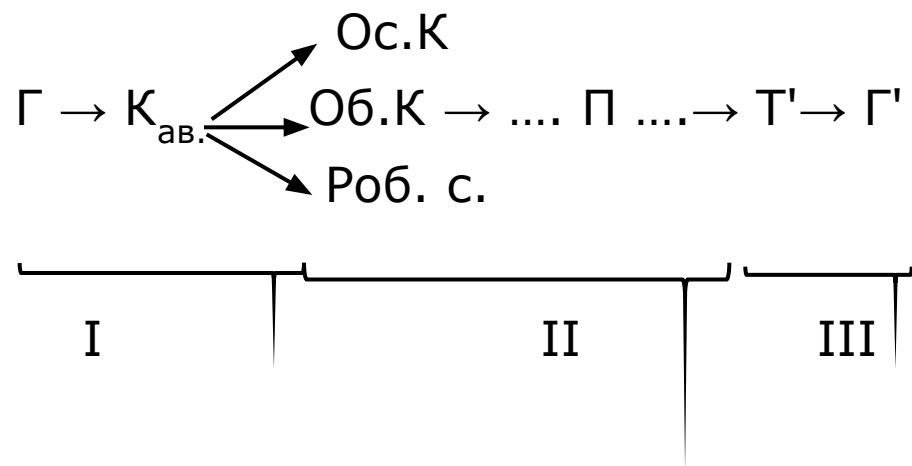
оборотний

1. матеріальні фактори довгострокового використання
2. незавершене будівництво
3. довгострокові інвестиції

1. кошти на закупівлю засобів для кожного виробничого циклу
2. кошти на оплату праці, споживається протягом одного виробничого циклу

Види капіталу. Кругообіг капіталу

Кругообіг промислового капіталу:

031124-V

K1-TTE-M 4

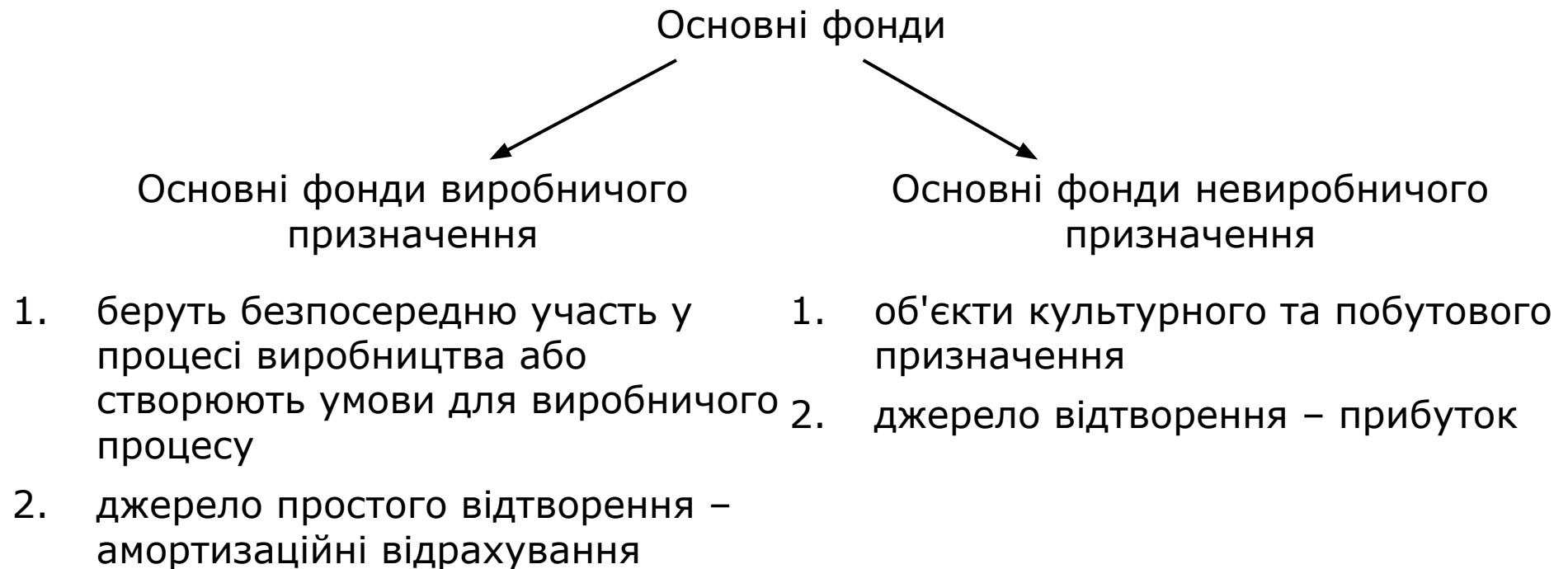
2. Основні виробничі фонди (ОВФ): поняття та класифікація

П(С)БО №7:

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою їх використання у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних та соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких – більше одного року (або операційного циклу, якщо він більше за рік).

Основні виробничі фонди – засоби праці, які беруть участь у процесі виробництва протягом тривалого часу, при цьому не змінюють своєї натурально-речової форми, переносять свою вартість на вартість новоствореної продукції частинами і відшкодовують свою вартість після здійснення декількох виробничих циклів.

2. Основні виробничі фонди (ОВФ): поняття та класифікація

2. Основні виробничі фонди (ОВФ): поняття та класифікація

Видова класифікація ОВФ (П(С)БО №7):

1. Земельні ділянки
2. Капітальні витрати на поліпшення земель
3. Будинки, споруди та передавальні пристрої
4. Машини та обладнання
5. Транспортні засоби
6. Інструменти, прилади, інвентар (меблі)
7. Робоча і продуктивна худоба
8. Багаторічні насадження
9. Інші основні засоби

2. Основні виробничі фонди (ОВФ): поняття та класифікація

За роллю у процесі виробництва розрізняють активну та пасивну частину основних засобів:

активна частина – основні засоби, що беруть безпосередню участь у процесі виробництва;

пасивна частина – основні засоби, що забезпечують нормальне функціонування виробничого процесу, створюють умови для нього.

Галузева структура основних засобів характеризується співвідношенням величини основних фондів різних галузей у їх загальній вартості.

Вікова структура основних фондів – співвідношення вікових груп основних фондів у їх загальній вартості.

3. Оцінка ОВФ

Облік основних фондів здійснюється у натуральних та вартісних показниках:

1. натуральні показники використовуються для розрахунку виробничих потужностей, складання балансів устаткування, визначення технічного стану основних фондів.
2. вартісні показники дають змогу визначити загальний обсяг основних фондів, динаміку, знос, нарахувати амортизацію, розрахувати собівартість продукції.

Залежно від стану оцінювання, характеру основних фондів розрізняють наступні види вартості:

Первісна вартість – історична (фактична) собівартість основних фондів, сплачена (передана) для придбання (створення) основних фондів.

3. Оцінка ОВФ

Первісна вартість включає наступні види витрат:

- суми, що сплачуються постачальникам активів та підрядчикам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);
- реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються у зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних фондів;
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) основних фондів (якщо вони не відшкодовуються підприємству);
- витрати зі страхування ризиків доставки основних засобів;
- витрати на установку, монтаж, налагодження основних засобів;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних фондів до стану придатного для використання із запланованою метою.

031124-V

K1-TTE-M 10

3. Оцінка ОВФ

Відновна вартість – сума коштів (їх еквівалентів) або інших форм компенсації, яку необхідно було б витратити для придбання (створення) такого самого засобу праці на дату складання звітності (в умовах сьогодення).

Залишкова вартість визначається як різниця між вартістю, за якою об'єкт основних фондів був занесений на баланс підприємства, та сумою зносу (частина вартості, яку основні фонди в процесі виробництва перенесли на вартість новоствореної продукції).

Ліквідаційна вартість – сума коштів, яку очікує отримати підприємство від реалізації (ліквідації) основних засобів після закінчення періоду їх корисного використання (експлуатації) за вирахуванням витрат, пов'язаних з реалізацією (ліквідацією).

Справедлива вартість ОФ дорівнює сумі , за якою об'єкт ОФ може бути обмінений у разі здійснення угоди між компетентними, заінтересованими та незалежними сторонами.

031124-V

K1-TTE-M 11

3. Оцінка ОВФ

Середньорічна вартість ОФ:

$$\overline{ОФ} = ОФ_{n.p.} + ОФ_{введ.} \times \frac{Ч_m}{12} - ОФ_{виб.} \times \frac{12 - Ч_m}{12}$$

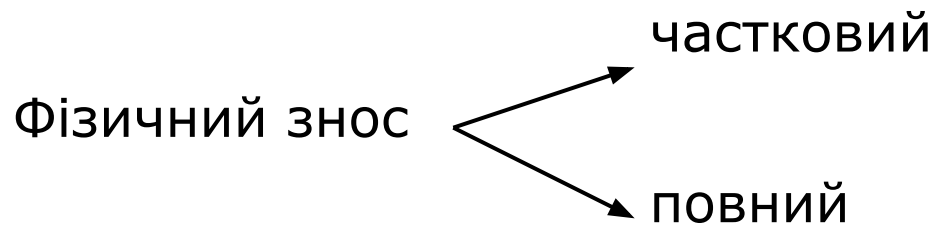
Вартість основних фондів на кінець року:

$$ОФ_{к.р.} = ОФ_{n.p.} + ОФ_{введ.} - ОФ_{виб.}$$

4. Фізичний та моральний знос ОВФ

Знос ОФ – втрата ними своєї вартості.

Фізичний знос – поступова втрата ОФ своєї первісної вартості під час експлуатації (бездіяльності), що відображається у погіршенні техніко-економічні та соціальні характеристики (знижується продуктивність, збільшуються експлуатаційні витрати, змінюється режим роботи тощо).

Коефіцієнт фізичного зносу.

$$K_{\text{ф.з.}} = \frac{\sum AB}{O\Phi_n}, \quad K_{\text{ф.з.}} = \frac{\sum B_{\text{к.р.}}}{O\Phi_n}, \quad K_{\text{ф.з.}} = \frac{T_{\text{ф.}}}{T_{\text{н.}}} \times \left(1 - \frac{O\Phi_{\text{л.}}}{O\Phi_{\text{н.}}} \right)$$

4. Фізичний та моральний знос ОВФ

Моральний знос – це зменшення вартості ОФ

- під впливом підвищення продуктивності праці в галузях, що виробляють засоби праці (скорочення суспільно необхідних витрат на їх відтворення) – моральний знос першого виду
- у результаті створення нових більш продуктивних і економічно вигідних машин та устаткування – моральний знос другого виду.

Коефіцієнт морального зносу першого виду:

$$K_{м.з.} = 1 - \frac{ОФ_{в.}}{ОФ_{н.}}$$

Коефіцієнт морального зносу другого виду:

$$K_{м.з.} = 1 - \frac{ОФ_{н.} \times П_{з.}}{ОФ_{з.} \times П_{н.}}$$

5. Амортизація ОВФ

Амортизація – процес перенесення вартості ОФ на вартість новоствореної продукції з метою їх повного відновлення.

Амортизаційні відрахування – сума коштів відповідно до розміру зносу основних фондів, які включаються до собівартості продукції.

Вартість, що амортизується – первісна або переоцінена вартість основних фондів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Норма амортизації – встановлений річний відсоток відшкодування вартості зношеної частини основних фондів.

Строк корисного використання (експлуатації) ОФ – очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватись підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг).

При визначенні слід враховувати: очікуване використання об'єкта ОФ з урахуванням його потужності або продуктивності; фізичний та моральний знос, що передбачається; правові та інші обмеження.

Амортизація ОВФ

Методи нарахування амортизації:

I. Прямолінійний метод нарахування амортизації полягає в тому, що кожного року на собівартість виготовленої продукції переноситься однакова частина вартості основних фондів.

$$1. \quad H_a = \frac{ОФ_{н.} - ОФ_{л.}}{T_n \times ОФ_{н.}} \times 100\%, \quad H_a = \frac{100\%}{T_n}$$

$$2. \quad АВ = \frac{ОФ_{н.} - ОФ_{л.}}{T_n}, \quad АВ = \frac{ОФ_{н.} \times H_a}{100\%}$$

$$3. \quad ОФ_{zi} = ОФ_{z(i-1)} - АВ_{z(i-1)} \quad ОФ_{zi} = ОФ_n - \sum АВ_i$$

5. Амортизація ОВФ

II. Метод зменшення залишкової вартості.

$$H_a = \left(1 - T_n \sqrt{\frac{O\Phi_{л.}}{O\Phi_n}} \right) \times 100\%, \quad AB_i = \frac{O\Phi_{zi} \times H_a}{100\%}$$

$$O\Phi_{zi} = O\Phi_{z(i-1)} - AB_{z(i-1)}, \quad O\Phi_{zi} = O\Phi_n - \sum AB_i$$

III. Метод прискореного зменшення залишкової вартості.

$$H_a = \frac{100\%}{T_n} \times 2, \quad AB_i = \frac{O\Phi_{zi} \times H_a}{100\%}$$

$$O\Phi_{zi} = O\Phi_{z(i-1)} - AB_{z(i-1)}, \quad O\Phi_{zi} = O\Phi_n - \sum AB_i$$

Амортизація ОВФ

IV. Кумулятивний метод

$$K_i = \frac{T_k}{\sum T_n},$$

$$AB_i = (O\Phi_n - O\Phi_l) \times K_i,$$

$$O\Phi_{zi} = O\Phi_{z(i-1)} - AB_{z(i-1)}, \quad O\Phi_{zi} = O\Phi_n - \sum AB_i$$

V. Виробничий метод

$$B_a = \frac{O\Phi_n - O\Phi_l}{Q} \times 100\%,$$

$$AB_m = \frac{Q_m \times B_a}{100\%}$$

031124-V

K1-TTE-M 18

Рух та відтворення ОВФ

Показники руху основних фондів:

1. Коефіцієнт оновлення

$$K_{он} = \frac{ОФ_{введ.}}{ОФ_{к.р.}}$$

2. Коефіцієнт вибуття

$$K_{виб.} = \frac{ОФ_{виб.}}{ОФ_{н.р.}}$$

3. Коефіцієнт приросту

$$K_{пр.} = \frac{ОФ_{пр.}}{ОФ_{к.р.}}, \quad ОФ_{пр.} = ОФ_{введ.} - ОФ_{л.}$$

4. Коефіцієнт заміщення

$$K_{зам} = \frac{ОФ_{л.}}{ОФ_{введ.}}$$

5. Коефіцієнт розширення

$$K_{роз.} = 1 - K_{зам.}$$

Рух та відтворення ОВФ

Відтворення ОФ – відновлення їх споживчих вартостей.

Форми відтворення:

1. ремонт (поточний, капітальний, відновний);
2. модернізація та заміна окремих елементів;
3. технічне переозброєння;
4. реконструкції та розширення діючих виробництв;
5. спорудження нових виробничих об'єктів.

Ефективність використання ОВФ

Узагальнюючі показники ефективності використання основних фондів:

1. Фондовіддача

$$\Phi_{\text{від.}} = \frac{Q}{\text{ОФ}}$$

2. Фондомісткість

$$\Phi_{\text{м.}} = \frac{\overline{\text{ОФ}}}{Q}$$

Ефективність використання ОВФ

Напрями підвищення ефективності використання основних фондів:

1. Збільшення екстенсивного завантаження (збільшення часу функціонування устаткування за рахунок скорочення внутрішньозмінних простоїв, підвищення коефіцієнту змінності роботи, підвищення питомої ваги діючого устаткування в складі існуючого);
2. Підвищення інтенсивного завантаження устаткування (підвищення ступеня використання за одиницю часу шляхом модернізації діючого устаткування, встановлення оптимального режиму роботи)
3. Удосконалення структури основних фондів.